

**Bil. 9**

**Khamis**

**28 Mac 2019**



**MALAYSIA**

# **PENYATA RASMI PARLIMEN**

*Parliamentary Debates*

## **KAMAR KHAS**

*Special Chamber*

**PARLIMEN KEEMPAT BELAS  
PENGAL KEDUA  
MESYUARAT PERTAMA**

## KANDUNGAN

### UCAPAN DI BAWAH USUL BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN [P.M.17]:

- **Penambahbaikan Sistem Pilihan Raya (ERC) di Malaysia**

- *YB. Dato' Dr. Noraini Ahmad (Parit Sulong)*

[Halaman 1]

**MALAYSIA  
KAMAR KHAS  
PARLIMEN KEEMPAT BELAS  
PENGKAL KEDUA  
MESYUARAT PERTAMA**

**Khamis, 28 Mac 2019**

**Mesyuarat dimulakan pada pukul 2.30 petang**

**DOA**

*[Tuan Yang di-Pertua **mempengerusikan Mesyuarat**]*

---

**UCAPAN DI BAWAH USUL  
BERKENAAN PERKARA TADBIR KERAJAAN (P.M. 17)**

**Penambahbaikan Sistem Pilihan Raya (ERC) di Malaysia**

**2.34 ptg.**

**Dato' Dr. Noraini Ahmad [Parit Sulong]:** Terima kasih Tuan Yang di-Pertua. *Bismillahir Rahmanir Rahim. Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh* dan salam sejahtera. Tuan Yang di-Pertua, saya ingin merujuk kepada perkara di atas dan saya ingin mengemukakan usul berkenaan perkara tadbir kerajaan di bawah Peraturan Mesyuarat 17 kepada Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri berkaitan isu penambahbaikan sistem pilihan raya di Malaysia.

Pada bulan Ogos 2018 yang lalu, kerajaan telah menubuhkan sebuah jawatankuasa khas untuk mengkaji semula sistem dan undang-undang pilihan raya di Malaysia ataupun *Electoral Reform Committee* (ERC). Jadinya, tujuan penubuhan jawatankuasa ini adalah untuk mengkaji seluruh undang-undang pilihan raya dan mengkaji keperluan mewujudkan sistem pilihan raya yang sesuai dengan kehendak sosial.

Soalan saya, setelah enam bulan penubuhan jawatankuasa khas ini, apakah dapatan ataupun nasihat yang telah diperoleh dan pembaharuan yang akan dibawa melalui jawatankuasa ini? Apakah terdapat sebarang perancangan untuk merombak sistem pilihan raya sedia ada dan menggubal undang-undang baharu yang lebih relevan dengan keadaan semasa? Dengan itu, saya meminta Yang Berhormat Menteri di Jabatan Perdana Menteri untuk menyatakan apakah jenis rombakan atau penambahbaikan yang akan dilaksanakan tersebut. Sekian, terima kasih.

**2.35 ptg.**

**Timbalan Menteri di Jabatan Perdana Menteri [Tuan Mohamed Hanipa bin Maidin]:** Terima kasih. *Assalamualaikum warahmatullahi wabarakatuh*. Terima kasih kepada Tuan Yang di-Pertua. Terima kasih kepada sahabat saya Yang Berhormat Parit Sulong. Tuan Yang di-Pertua, Jawatankuasa Pembaikan Sistem dan Undang-undang Pilihan Raya ataupun *Electoral Reform Committee* (ERC) telah ditubuhkan oleh kerajaan bagi mengkaji sistem dan proses serta undang-undang pilihan raya sedia ada. Objektif utama kajian ERC adalah bagi memastikan pilihan raya yang dilaksanakan pada masa-masa akan datang adalah pilihan raya yang berwibawa atau *credible* serta mendapat kepercayaan awam.

ERC ditubuhkan pada Ogos 2018 dan telah diberikan tempoh selama dua tahun bagi mengemukakan sebuah laporan yang mengandungi cadangan-cadangan reformasi pilihan raya. Cadangan ini akan mengandungi rekomendasi tentang sistem, proses dan pindaan kepada undang-undang pilihan raya. Dalam menjalankan kajiannya, ERC berpandukan kepada terma rujukan ataupun *term of reference* seperti yang berikut:

- (i) menjalankan kajian terhadap semua undang-undang pilihan raya dan undang-undang lain yang berkaitan;
- (ii) mengkaji dan membuat perakuan peraturan sistem pilihan raya yang paling sesuai dengan keadaan masyarakat dan kehendak umum;
- (iii) menyediakan draf kerangka undang-undang yang dianggap sesuai dan bertepatan dengan undang-undang pilihan raya yang diiktiraf sebagai menepati standard antarabangsa;
- (iv) mengkaji dan membuat perakuan bagi mewujudkan undang-undang dan peraturan yang sesuai dan bertepatan mengenai penubuhan kerajaan sementara ataupun *caretaker government* bagi tempoh antara pembubaran Parlimen dan/atau Dewan-dewan Undangan Negeri dan tarikh tamatnya pilihan raya dan tertubuh kerajaan yang terpilih menerusi pilihan raya;
- (v) mengkaji dan menyediakan undang-undang untuk membolehkan badan atau pengurusan pilihan raya mendaftarkan dan mengawal parti-parti politik; dan
- (vi) jawatankuasa khas ini diberikan kuasa untuk melantik jawatankuasa kecil untuk menyediakan draf undang-undang yang terlibat dengan kerangka pembaikan yang diusahakan.

ERC telah mengenal pasti 15 bidang kajian dalam urusan pilihan raya seperti yang berikut:

- (i) mengkaji sistem-sistem pilihan raya yang sesuai dengan langkah pembaikan kepada sistem *first-past-the-post* sedia ada sekiranya perlu;
- (ii) menubuhkan kerangka undang-undang yang sesuai untuk penubuhan sebuah badan pengurusan pilihan raya yang teguh dan sempurna;
- (iii) mewujudkan kerangka undang-undang yang sesuai untuk diguna pakai bagi melaksanakan tugas-tugas persempadanan bahagian-bahagian pilihan raya dan hal-hal yang berkaitan dengannya;
- (iv) mengkaji kaedah pendaftaran pemilih termasuk kelayakan-kelayakan untuk menjadi pemilih dan kaedah-kaedah yang terbaik untuk penyediaan daftar pemilih yang kemas dan sempurna;
- (v) mewujudkan kerangka undang-undang untuk mendaftar dan mengawal selia parti-parti politik dan badan-badan atau pihak yang layak untuk mengambil bahagian dalam pilihan raya atau aktiviti-aktiviti yang bersangkutan dengannya;
- (vi) menyediakan kerangka undang-undang untuk mewujudkan mekanisme bagi menjalankan kempen, kawalan kempen dan kod etika yang perlu wujud dalam pilihan raya;
- (vii) menyediakan kerangka undang-undang berkaitan pendaftaran parti-parti politik dan pembiayaan parti politik serta perkara-perkara yang bersangkutan dengannya;
- (viii) kerangka undang-undang mengawal kebebasan bersuara dan peranan serta akses kepada media awam dan swasta;
- (ix) menyediakan kerangka undang-undang meliputi proses pilihan raya yang berikut iaitu pembubaran dewan-dewan perundangan dan penetapan tarikh-tarikh pilihan raya; penamaan calon; pengundian; pengiraan dan penjumlahan undi; dan yang akhirnya pengisytiharan keputusan pilihan raya;
- (x) mewujudkan juga *code of conduct* atau panduan tata kelakuan bagi parti-parti politik, calon-calon, media dan institusi awam dalam musim-musim pilihan raya;

## ■1440

- (xi) mewujudkan kerangka undang-undang meliputi urusan pemerhati pilihan raya tempatan dan antarabangsa;
- (xii) memperkasakan undang-undang sedia ada yang dirasakan tidak kukuh yang meliputi bidang penguatkuasaan undang-undang oleh badan pengurusan pilihan raya;
- (xiii) mewujudkan kerangka undang-undang mengenai peraturan dan tatacara penubuhan 'kerajaan sementara' selepas pembubaran Parlimen atau Dewan-dewan Undangan Negeri;
- (xiv) mewujudkan garis panduan kerjasama antara badan-badan awam dan swasta bagi memastikan pilihan raya dilaksanakan dengan sempurna; dan
- (xv) mewujudkan garis panduan bagi mempertingkatkan kefahaman masyarakat terhadap sistem dan proses demokrasi melalui pendidikan sivik dan juga pendidikan pengundi.

Tuan Yang di-Pertua, untuk makluman Ahli Yang Berhormat, pada ketika ini ERC sedang dalam proses mengadakan sesi libat urus di seluruh negara bagi mendapatkan maklum balas dan pandangan rakyat secara terus berkaitan urusan pilihan raya di Malaysia. Setakat ini beberapa sesi libat urus telah diadakan iaitu pada 12 Februari 2019 di Ibu Pejabat ERC di Putrajaya, 21 Februari 2019 di Dewan Serba guna Menara Usahawan, Putrajaya, 6 Mac 2019 di Universiti Utara Malaysia (UUM) Kedah dan pada 12 Mac di Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang.

Beberapa lagi sesi libat urus yang telah dirancang dilaksanakan mengikut zon seperti di Johor, Yang Berhormat boleh ikut nantilah. Di Pahang, di Sabah dan Sarawak. ERC turut bercadang mengadakan sesi-sesi pertemuan secara khusus dengan kumpulan sasar seperti parti-parti politik, golongan orang kurang upaya dan sebagainya. Mengambil kira dapatan ataupun *finding* daripada sesi libat urus dan kajian awal yang sedang dilaksanakan, ERC bercadang untuk menyediakan laporan awal ataupun *interim report* yang dijadualkan untuk diserahkan kepada kerajaan pada Disember 2019.

Selain daripada program libat urus, ERC juga turut mengadakan perbincangan-perbincangan dengan pelbagai pihak bagi menyelaras isu dasar dan teknikal berkaitan pilihan raya. Bagi tujuan mendapatkan amalan terbaik dan piawaian antarabangsa, ERC juga turut

menjalankan kajian perbandingan pelaksanaan pilihan raya dengan negara-negara lain seperti United Kingdom, Australia, Kanada, Jerman, Indonesia dan sebagainya.

Selaras dengan itu, ERC turut bertindak mendapatkan bantuan daripada beberapa badan antarabangsa seperti *United Nations Development Programme* (UNDP), *International Institute for Democracy and Electoral Assistance* (IDEA) dan juga *International Foundation for Electoral System* (IFES) yang merupakan pakar dalam sistem dan perjalanan pilihan raya di peringkat antarabangsa.

Selain bantuan khidmat nasihat, badan-badan ini juga turut menghulurkan bantuan dalam bentuk pembiayaan terhadap aktiviti yang dilaksanakan oleh ERC. Untuk makluman Ahli Yang Berhormat juga, Ahli-ahli ERC terdiri daripada pakar-pakar atau mereka yang berpengalaman dalam pengurusan pilihan raya. Namun begitu, bagi tujuan memastikan cadangan yang dikemukakan adalah praktikal dan bersesuaian untuk dilaksanakan di negara kita, ERC juga memerlukan masa untuk meneliti dan mempertimbangkan setiap usul dan cadangan yang dikemukakan kepada ERC.

Tambahan pula, kajian yang sedang dilaksanakan ini mencakupi keseluruhan aspek pelaksanaan pilihan raya di Malaysia, maka hasil kajian dan cadangan hanya dapat dimaklumkan selepas semua kajian selesai dijalankan. Sehubungan dengan itu, ERC merasakan bahawa buat masa ini masih terlalu awal untuk ERC memaklumkan sebarang cadangan atau dapatan terhadap kajian yang sedang dijalankan dan kesemua hasil kajian dan cadangan reformasi hanya akan dapat diketahui sebaik sahaja laporan akhir disediakan pada tahun 2020. Sekian, terima kasih.

**Tuan Yang di-Pertua:** Terima kasih Yang Berhormat Menteri. Ahli-ahli Yang Berhormat, mesyuarat Kamar Khas hari ini ditangguhkan sehingga jam 2.30 petang, hari Isnin, 1 April 2019.

***[Kamar Khas tamat pada pukul 2.43 petang]***